

ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม บรรษัทภิบาล (ESG) และทุนทางปัญญา
ส่งผลต่อความสามารถทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
Environmental Social Governance (ESG) Responsibility and Intellectual Capital
affects the Profitability of Companies Listed on the Stock Exchange of Thailand

วชิราทิณี กานต์วีกุลธนา¹, ศิริรัตน์ พ่วงแสงสุข², รัตนาวลี ไม้สัก³ และ นิพล แก่นโกมล⁴
Wachirathinee Kranraweekultana¹, Sirirat Pounsangsuk², Rattanaalee Maisak³
and Nipon Kankomon⁴

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon, Thailand
Corresponding Author, E-mail: ²sirirat.p@rmutp.ac.th

Received: February 15, 2024

Revised: April 28, 2024

Accepted: April 29, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม บรรษัทภิบาล (ESG) และทุนทางปัญญา ส่งผลต่อความสามารถทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากงบการเงิน แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปีจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 145 บริษัท ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 - 2565 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่และร้อยละ (Frequency and Proportion) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation Analysis) และสถิติถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression)

ผลการศึกษาพบว่า คะแนนการกำกับดูแลกิจการ (CGR) สัดส่วนผู้ถือหุ้นรายใหญ่ (SBP) มีอิทธิพลระหว่างกันในทิศทางตรงข้ามกับทุนทางปัญญา (IC) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สัดส่วนคณะกรรมการอิสระ (IND) มีอิทธิพลระหว่างกันในทิศทางเดียวกับทุนทางปัญญา (IC) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และประสิทธิภาพสินทรัพย์ลงทุน (CEE) โครงสร้างเงินทุน (Leverage) มีอิทธิพลระหว่างกันในทิศทางเดียวกับความสามารถทำกำไร (Profitability) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม บรรษัทภิบาล; ทุนทางปัญญา; ความสามารถทำกำไร

Abstract

The objective of this research were to study the responsibility of environmental, social, and governance (ESG), and intellectual capital affect the profitability of companies listed on the Stock Exchange of Thailand. Secondary data was collected from financial statements and annual registration forms of 145 companies listed on the Stock Exchange of Thailand from 2018 to 2022. Data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and deviation. Standards, maximum values, minimum values, and inferential statistics include Pearson correlation analysis and multiple regression statistics.

The results of this study found that the corporate governance score (CGR) and the proportion of major shareholders (SBP) have an influence to the opposite direction of intellectual capital (IC), with statistical significance at the 0.05 level. The proportion of independent directors on the board of directors influences each other in the same direction as intellectual capital (IC). Statistically significant at the 0.05 level, investment asset efficiency (CEE) and capital structure (Leverage) have inter-influences in the same direction as profitability. Statistically significant at the 0.01 level.

Keywords: Environmental Social Governance (ESG); Intellectual Capital; Profitability

บทนำ

จากสถานการณ์ที่ทั่วโลกกำลังเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ทั้งสภาพภูมิอากาศที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทรัพยากรธรรมชาติที่กำลังขาดแคลน ความเหลื่อมล้ำทางสังคม การทุจริตคอร์รัปชัน ความมั่นคงปลอดภัยทางโลกไซเบอร์ เป็นต้น ซึ่งเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประชากรทั่วโลก รวมถึงการดำเนินธุรกิจของบริษัทอีกด้วย การสร้างความอยู่รอดและการเพิ่มโอกาสในการเติบโตของธุรกิจจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง บริษัทจึงควรมุ่งเน้นการขับเคลื่อนธุรกิจให้สามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาล (Environmental, Social, and Governance: ESG) ด้วย (พิชญากค์ เพชรสีสุก, 2565) เพื่อสร้างคุณค่า ความโปร่งใส และนำไปสู่ความยั่งยืนในระยะยาว อีกทั้งยังตอบสนองต่อความต้องการของผู้ลงทุน เนื่องจากผู้ลงทุนไม่ได้ให้ความสำคัญเพียงแค่เฉพาะผลกำไรเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูล ESG เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อประกอบการตัดสินใจในการลงทุน (Karyani and Perdiandisyah, 2022) แนวคิดการลงทุนไม่ได้คำนึงถึงผลการดำเนินงานในรูปแบบตัวเงินเพียงอย่างเดียว แต่ยังคำนึงถึงผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาล (ESG) โดยเรียกแนวคิดนี้ว่าการลงทุนอย่างยั่งยืน (Sustainable Investing) เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการลงทุนพร้อมกับการวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินเพื่อประกอบการตัดสินใจลงทุน และเป็นการสร้างผลตอบแทนระยะยาว (นารินทิพย์ ท่องสายชล, 2565) สำหรับประเทศไทย

หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการลงทุนอย่างยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) นอกจากนี้ ยังได้มีความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก ได้แก่ 1) สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย (Thai Institute of Directors: IOD) เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่สำรวจ ติดตามและประเมินผลบรรษัทภิบาลของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (Corporate Governance Report of Thai Listed Companies: CGR) เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปปรับปรุง พัฒนารูปร่างโดยใช้เกณฑ์การประเมินที่พัฒนาจากหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีของ Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) และหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยของ ก.ล.ต. (Corporate Governance Code) แสดงผลในแต่ละระดับตามคะแนนการประเมิน โดยสามารถจัดกลุ่มตามช่วงระดับคะแนนที่ได้รับ จำนวน 6 กลุ่ม ตามตราสัญลักษณ์ของคณะกรรมการบรรษัทภิบาลแห่งชาติ (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2562) และ 2) สถาบันไทยพัฒน์ เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ประเมินข้อมูลด้าน ESG ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ผ่านหน่วยงาน ESG Rating ในการจัดอันดับหลักทรัพย์ สนับสนุน และพัฒนาระดับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของธุรกิจที่โดดเด่นด้าน ESG รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการดำเนินงานประกอบกับข้อมูลทางการเงิน จำนวน 100 บริษัท หรือที่เรียกว่า กลุ่มหลักทรัพย์ ESG100 โดยบริษัทที่ถูกจัดอันดับดังกล่าวจะสามารถสร้างความน่าเชื่อถือ สร้างผลกระทบทางสังคมในเชิงบวก รวมถึงใช้เป็นข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจให้แก่ผู้ลงทุนอีกด้วย (สถาบันไทยพัฒน์, 2563) นอกจากนี้หน่วยงานภายนอกที่ได้มอบรางวัลเกี่ยวกับการเปิดเผย ESG ดังกล่าว ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) ยังได้มีการผลักดันและส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์มีการเปิดเผยตามแนวทางการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Corporate Governance: CG) พร้อมกับคัดเลือกบริษัทที่ดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน เพื่อประกาศรายชื่อเป็นหุ้นยั่งยืน (Thailand Sustainability Investment: THSI) และมีการมอบรางวัลความยั่งยืน (Sustainability Awards) ให้แก่บริษัทที่มีการดำเนินธุรกิจที่โดดเด่น โดยคัดเลือกจากบริษัทที่อยู่ในรายชื่อหุ้นยั่งยืน และได้คะแนนตามเกณฑ์ที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกำหนด รวมถึงสนับสนุนให้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เข้าร่วมการประเมินเพื่อคัดเลือกเป็นดัชนีหุ้นยั่งยืนระดับโลก หรือเรียกว่า ดัชนี DJSI (Dow Jones Sustainability Index: DJSI) ซึ่งเป็นดัชนีที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล โดยบริษัทที่ได้รับการคัดเลือกต้องมีคะแนนประเมิน ESG ครบทุกด้านในทุกมิติของความยั่งยืน (ภัสสิริ ศรสงคราม, 2560) ในการเปิดเผยข้อมูล ESG ทำให้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ได้รับรางวัลต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้มีส่วนได้เสียใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในการลงทุนอย่างยั่งยืนแล้ว สำนักงานคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ยังได้คำนึงถึงความสำคัญและมีส่วนในการสนับสนุนส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ดำเนินธุรกิจอย่างมีธรรมาภิบาลหรือมีการกำกับดูแลกิจการที่ดีตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทจดทะเบียน พ.ศ. 2560 (CG code) คำนึงถึง ESG อย่างจริงจังในทุกขั้นตอนการดำเนินงาน รวมถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายเป็นไปตามหลักความรับผิดชอบ มีความระมัดระวัง และซื่อสัตย์สุจริตของคณะกรรมการบริษัท คณะกรรมการอิสระ คณะกรรมการตรวจสอบ ให้เหมาะสมกับบริบทของธุรกิจ โดยเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญผ่านแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1 One Report)

มุ่งเน้นการเปิดเผยอย่างถูกต้อง เหมาะสม เพียงพอ เพื่อให้สามารถสร้างคุณค่า ดำเนินธุรกิจได้อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ (ฝ่ายส่งเสริมธรรมาภิบาลและความยั่งยืน ก.ล.ต., 2564)

จากการดำเนินธุรกิจที่มุ่งเน้นถึงความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม และบรรษัทภิบาล (ESG) นั้น ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยยังมีการนำการจัดการนวัตกรรมเชิงองค์กรมาปรับใช้กับการดำเนินธุรกิจของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ มุ่งเน้นให้ตลาดทุนไทยมีความเข้มแข็งและประสบความสำเร็จ ซึ่งต้องอาศัยฐานความรู้ในการสร้างคุณค่าเพื่อก้าวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-based Economy) มีการพัฒนาความรู้ควบคู่กับทุนทางปัญญา (Intellectual Capital) (จรรุวรรณ เอกสะพัง, 2562) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในกระบวนการสร้างองค์กร เพื่อให้มีความเจริญก้าวหน้า มีความได้เปรียบแข่งขัน ทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืนระยะยาวให้กับบริษัท (Mohammad Badrul Muttakin, Arifur Khan, and Ataur Rahman Belal, 2015) โดยทุนทางปัญญาเป็นการลงทุนแนวใหม่มีลักษณะเป็นสินทรัพย์ไม่มีตัวตน (Intangible Asset) เกิดจากการพัฒนาความสามารถที่แฝงอยู่ให้ปรากฏเป็นที่ประจักษ์ ซึ่งไม่มีผู้ใดที่จะสามารถลอกเลียนแบบได้ ผ่านกระบวนการที่ได้รับการยอมรับเป็นการทั่วไป ประกอบไปด้วย 3 ทุนหลัก ได้แก่ ทุนทางกายภาพ (Physical Capital) ทุนมนุษย์ (Human Capital) และทุนโครงสร้าง (Structural Capital) เมื่อทั้ง 3 ทุนหลักเกิดการขับเคลื่อนไปพร้อมกัน บริษัทจะมีความสามารถทำกำไร (Profitability) ส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการดำเนินกิจการของบริษัทได้ (กิตติมา ทางนะที พร้อมพร ภูวดิน สุมาลี เอกพล และ คุณากร ไวยวุฒิ, 2565)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม บรรษัทภิบาล (ESG) และทุนทางปัญญา ส่งผลต่อความสามารถทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยทำการศึกษาเป็นระยะเวลา 5 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 ถึงปี พ.ศ. 2565 เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหาร นักบัญชี นักลงทุน และผู้ที่สนใจสามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้เพื่อประโยชน์ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม บรรษัทภิบาล (ESG) ที่ส่งผลต่อทุนทางปัญญาของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์
2. เพื่อศึกษาทุนทางปัญญาที่ส่งผลต่อความสามารถทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์

กรอบแนวคิดการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

พรลักษณ์ พลเดช (2563) ศึกษาการกำกับดูแลกิจการ ทุนทางปัญญาและผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558-2560 ไม่รวมตลาดหลักทรัพย์ MAI บริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมการเงิน บริษัทที่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูกิจการ บริษัทที่ถูกถอดออกจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และบริษัทที่เปิดเผยข้อมูลไม่ครบถ้วน จำนวน 879 ตัวอย่าง ใช้ข้อมูลทุติยภูมิในการศึกษา ตัวแปรที่ใช้ครั้งนี้ ได้แก่ ตัวแปรต้น ใช้การกำกับดูแลกิจการ ได้แก่ ขนาดคณะกรรมการบริษัท สัดส่วนคณะกรรมการอิสระ ขนาดคณะกรรมการอิสระ สัดส่วนการถือหุ้นของคณะกรรมการ การควมตำแหน่งของประธานกรรมการและประธานบริหาร ผลตอบแทนกรรมการบริษัท จำนวนการประชุม ขนาดคณะกรรมการตรวจสอบ และคะแนนการกำกับดูแลกิจการ ตัวแปรคั่นกลาง ใช้ทุนทางปัญญา ได้แก่ การวัดค่าประสิทธิภาพทุนทางปัญญา (VAIC) ทุนทางกายภาพ (VACA) ทุนมนุษย์ (VAHC) และทุนโครงสร้าง (STVA) ตัวแปรควบคุม ได้แก่ ขนาดของกิจการ อัตราส่วนหนี้สิน/ทุน อายุกิจการ และประเภทอุตสาหกรรม ตัวแปรตาม ใช้ผลการดำเนินงานทางบัญชี ได้แก่ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) พบว่า คะแนนการกำกับดูแลกิจการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทุนทางปัญญา และทุนโครงสร้าง นอกจากนี้ ทุนทางกายภาพมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงาน (ROA) และทุนมนุษย์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงาน (ROE) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กชมน วิมลอนุพงษ์ (2564) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางปัญญา โอกาสในการเติบโต และผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 428 บริษัท ไม่รวมกลุ่มอุตสาหกรรมการเงิน หมวดธุรกิจกองทุนรวมอสังหาริมทรัพย์และกองทรัสต์เพื่อการลงทุนใน

อสังหาริมทรัพย์ ไม่เป็นบริษัทที่อยู่ระหว่างพื้นฟูการดำเนินงาน และเป็นบริษัทที่เปิดเผยงบการเงินตลอดเวลาที่ทำการศึกษา โดยเก็บข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559-2563 รวมทั้งสิ้น 5 ปี ใช้ข้อมูลทุดี้อยู่ในการศึกษา โดยตัวแปรอิสระ ใช้ค่าสัมประสิทธิ์มูลค่าเพิ่ม (MVAIC) เป็นตัววัดค่าทุนทางปัญญา ตัวแปรควบคุม ได้แก่ ขนาดกิจการ โครงสร้างเงินทุน ประเภทอุตสาหกรรม ตัวแปรคั่นกลาง ใช้โอกาสในการเติบโตได้แก่ อัตรามูลค่าตลาดต่อบัญชีของสินทรัพย์ อัตรามูลค่าตลาดต่อบัญชีของหุ้นสามัญ และอัตรารายได้ต่อมูลค่าหุ้น ตัวแปรตาม ใช้ผลดำเนินงานเป็นตัววัด ได้แก่ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) และอัตราเติบโตของยอดขาย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) พบว่า ทุนทางปัญญา มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับโอกาสในการเติบโต และผลการดำเนินงานทั้งหมด และทุนทางปัญญา มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลดำเนินงานทั้งหมดผ่านโอกาสในการเติบโต ขณะที่องค์ประกอบแยกส่วน พบว่า ประสิทธิภาพการใช้ทุน (CEE) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลดำเนินงานทั้งหมดผ่านโอกาสการเติบโต ประสิทธิภาพทุนมนุษย์ (HCE) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ และอัตราผลตอบแทนต่อส่วนผู้ถือหุ้น ขณะที่ประสิทธิภาพทุนโครงสร้าง (SCE) ประสิทธิภาพทุนเชิงความสัมพันธ์ (RCE) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์เท่านั้น

Muttakin, Kuan, and Belal (2015) ศึกษาการเปิดเผยทุนทางปัญญาและการกำกับดูแลกิจการ: การตรวจสอบเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยบริษัทที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน 116 แห่งที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ธากา (DSE) ในช่วงระยะเวลา 5 ปี ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2005-2009 รวมทั้งสิ้น 580 บริษัท เก็บรวบรวมข้อมูลจากเว็บไซต์บริษัท รายงานประจำปี ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ตัวแปรอิสระ ใช้การกำกับดูแลกิจการ ได้แก่ ความเป็นเจ้าของครอบครัว (FOWN) ความเป็นเจ้าของในต่างประเทศ (FORWN) ความเป็นอิสระของคณะกรรมการ (BIND) ความเป็นคู่ของ CEO (CEODU) ความเป็นคู่ของครอบครัว (FAMDU) และคณะกรรมการตรวจสอบ (AUDCOM) ตัวแปรตาม ใช้คะแนน/ดัชนีการเปิดเผยทุนทางปัญญา (ICDI) ตัวแปรควบคุม ได้แก่ ขนาดกิจการ (FSIZE) อายุกิจการ (FAGE) อัตราส่วนโครงสร้างทางการเงิน (LEV) และผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์การถดถอย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นอิสระของคณะกรรมการ (BIND) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทุนทางปัญญาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Rana and Hossain (2023) ศึกษาทุนทางปัญญา ผลการดำเนินงานของบริษัท และการเติบโตที่ยั่งยืน : การศึกษาเกี่ยวกับบริษัทที่ไม่ใช่สถาบันการเงินที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในบังกลาเทศ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บริษัทที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน จำนวน 69 แห่ง เป็นเวลา 5 ปี ระหว่างปี ค.ศ. 2017-2021 รวมข้อมูลทั้งสิ้น 345 รายการ ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ตัวแปรอิสระ ใช้ทุนทางปัญญา ได้แก่ แบบจำลองค่าสัมประสิทธิ์ทางปัญญาที่ปรับปรุงมูลค่าเพิ่ม (MVAIC) ประสิทธิภาพทุนทางปัญญา (ICE) ประสิทธิภาพทุนมนุษย์ (HCE) ประสิทธิภาพทุนเชิงโครงสร้าง (SCE) ประสิทธิภาพของทุนเชิงความสัมพันธ์ (RCE) ประสิทธิภาพการใช้เงินทุน (CEE) ตัวแปรตาม ใช้ผลการดำเนินงานของบริษัท ได้แก่ ผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) ผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) อัตราส่วนระหว่างราคาหรือมูลค่าของบริษัทในตลาดหุ้นกับต้นทุนของสินทรัพย์ (Tobin's Q) และอัตราการเติบโตอย่างยั่งยืน (SGR) ตัวแปรควบคุม ได้แก่ สินทรัพย์รวม (TA) และอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน

(LEV) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า MVAIC ICE และ HCE มีความสัมพันธ์เชิงบวกและผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของบริษัท SCE ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับตัวแปรตาม ขณะที่ REC มีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญและผลกระทบต่อตัวแปรตาม CEE มีความสัมพันธ์เชิงบวกและผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของบริษัท แต่ไม่สามารถยืนยันการเติบโตที่ยั่งยืนได้ ซึ่งการค้นพบนี้ช่วยให้ผู้บริหารบริษัท รัฐบาล และผู้กำหนดนโยบาย แผนเชิงกลยุทธ์สำหรับการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน และสามารถสร้างมูลค่า ความได้เปรียบในการแข่งขัน และความอยู่รอดให้กับบริษัทต่าง ๆ การศึกษานี้แนะนำว่าองค์กรควรมุ่งมั่นเพิ่มประสิทธิภาพในทรัพยากรโครงสร้างภายใน และกิจกรรมเชิงสัมพันธ์เพื่อให้บรรลุผลการดำเนินงานของบริษัทที่ดีขึ้นและการเติบโตที่ยั่งยืนอีกด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 ถึงปี พ.ศ. 2565 จำนวน 5 ปี ทั้งสิ้นจำนวน 685 บริษัท ยกเว้น บริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมการเงิน ได้แก่ หมาดธนาคาร หมาดเงินทุนและหลักทรัพย์ หมาดประกันภัยและประกันชีวิต บริษัทในหมวดธุรกิจกองทุนรวมอสังหาริมทรัพย์และกองทรัสต์เพื่อการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ เนื่องจากโครงสร้างทางการเงิน ลักษณะการดำเนินงาน และการกำกับดูแลแตกต่างจากกลุ่มอุตสาหกรรมอื่น บริษัทที่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูกิจการ หรือเข้าข่ายการถูกเพิกถอนออกจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย บริษัทที่เปิดเผยงบการเงินไม่ครบถ้วน ทำให้กลุ่มตัวอย่างที่ผ่านหลักเกณฑ์ทั้งสิ้น จำนวน 145 บริษัท

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) จากข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เก็บรวบรวมข้อมูลจากงบการเงิน แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี ที่แสดงอยู่ในเว็บไซต์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (www.set.or.th) ในปี พ.ศ. 2561 ถึงปี พ.ศ. 2565 รวม 5 ปี นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ ตำรา บทความ วารสาร งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และข้อมูลจากเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติ จำนวน 3 ส่วน ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) และสถิติของการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ในการประมวลผลข้อมูลช่วยในการวิเคราะห์

1. การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นการอธิบายภาพรวมของตัวแปรในรูปแบบของค่าสถิติพื้นฐาน นำเสนอข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับตัวแปรที่ได้เก็บรวบรวม ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ (Frequency and Proportion) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) ของข้อมูล

2. การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปร โดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation Analysis) หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไปว่าเป็นไปในทิศทางใด และมีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด โดยใช้ตัวเลขของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ซึ่งหากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเข้าใกล้ -1 หรือ 1 แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง แต่หากมีค่าเข้าใกล้ 0 แสดงถึงการไม่มีความสัมพันธ์กัน หากเครื่องหมายเป็น $+$ หมายความว่า การมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน เครื่องหมายเป็น $-$ หมายความว่า การมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้าม

3. การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติของการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) วิเคราะห์เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์การถดถอยพหุคูณที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรส่งผ่าน และตัวแปรส่งผ่านกับตัวแปรตามที่มีความสัมพันธ์อยู่ในรูปเชิงเส้น โดยแสดงความสัมพันธ์ในรูปสมการถดถอยเชิงเส้น อีกทั้งยังวิเคราะห์โดยใช้วิธีเลือกตัวแปรด้วยวิธีเพิ่มตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน (Stepwise Regression) และนำข้อมูลทั้งหมดไปประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม ธรรมชาติ (ESG) ที่ส่งผลต่อทุนทางปัญญาของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ มีผลสรุปดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงระดับความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม ธรรมชาติ (ESG) ที่ส่งผลต่อทุนทางปัญญาของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์

ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม ธรรมชาติ (ESG)	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
ระดับการกำกับดูแลกิจการ (CGR)	3.120	0.906
การมีรายชื่อในหุ้นยั่งยืน (THSI)	1.716	1.334
การได้รับรางวัลรายงานความยั่งยืนจากการเปิดเผยข้อมูลด้าน ESG (CSR)	0.175	0.380
การจัดอันดับ ESG100 (ESG)	1.539	1.161
การมีรายชื่อในหุ้นยั่งยืน (DJSI)	0.059	0.236
ขนาดคณะกรรมการบริษัท (BSIZE)	10.033	2.444
สัดส่วนคณะกรรมการอิสระ (IND)	42.838	10.345
สัดส่วนการเข้าประชุม (TIME)	7.554	3.326
ขนาดคณะกรรมการตรวจสอบ (AC)	3.131	0.342
สัดส่วนผู้ถือหุ้นรายใหญ่ (SBP)	63.657	14.986

ตารางที่ 2 แสดงระดับข้อมูลทุนทางปัญญา (IC) ที่ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์

ข้อมูลทุนทางปัญญา (IC)	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
ประสิทธิภาพทุนมนุษย์ (HCE)	7.741	14.443
ประสิทธิภาพทุนโครงสร้าง (SCE)	0.511	40.228
ประสิทธิภาพทุนเชิงความสัมพันธ์ (RCE)	32.541	193.602
ประสิทธิภาพสินทรัพย์ลงทุน (CEE)	0.158	0.092
ประสิทธิภาพในการสร้างมูลค่าเพิ่ม (MVAIC)	40.951	201.506
โครงสร้างเงินทุน (Leverage)	0.426	0.208

ตารางที่ 3 แสดงระดับข้อมูลความสามารถทำกำไร (Profitability)

ข้อมูลความสามารถทำกำไร (Profitability)	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ทั้งหมด (ROA)	9.009	6.335
อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE)	12.500	10.281
อัตราส่วนราคาปิดต่อมูลค่าหุ้นทางบัญชี (PBV)	2.463	2.615

การวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบต่อด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาล (ESG) และทุนทางปัญญา (IC) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า ทุนทางปัญญา (IC) มีความสัมพันธ์กับสัดส่วนคณะกรรมการอิสระ (IND) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 (Sig. < 0.01) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.232 มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวก หมายความว่า สัดส่วนคณะกรรมการอิสระ (IND) เพิ่มขึ้น ทุนทางปัญญาจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามไปด้วย และสัดส่วนผู้ถือหุ้นรายใหญ่ (SBP) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 (Sig. < 0.05) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ -0.079 มีความสัมพันธ์ในทิศทางลบ หมายความว่า สัดส่วนผู้ถือหุ้นรายใหญ่เพิ่มขึ้น (SBP) เพิ่มขึ้น ทุนทางปัญญา (IC) จะมีแนวโน้มลดลง ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation Analysis) ตามสมมติฐานการวิจัยที่ 1

R	CGR	THSI	CSR	ESG	DJSI	BSIZE	IND	TIME	AC	SBP
IC	-0.061	0.004	0.004	-0.040	-0.010	-0.052	0.232*	0.008	-0.008	-0.079*
							*			
CGR	1.000	0.447*	0.336*	0.230*	0.238*	0.224*	0.104*	0.195*	0.114*	0.004
		*	*	*	*	*	*	*	*	
THSI		1.000	0.433*	0.392*	0.360*	0.329*	0.143*	0.153*	0.067*	0.004
			*	*	*	*	*	*		

R	CGR	THSI	CSR	ESG	DJSI	BSIZE	IND	TIME	AC	SBP
CSR			1.000	0.183*	0.207*	0.197*	0.022	0.078*	0.014	0.064*
				*	*	*		*		
ESG				1.000	0.336*	0.259*	-	0.105*	0.024	0.072*
					*	*	0.062*			
DJSI					1.000	0.319*	0.003	0.173*	0.023	-0.078*
						*		*		
BSIZE						1.000	-0.252**	0.173*	0.264*	-0.123**
								*	*	
IND							1.000	0.037*	0.060	0.014
								*		
TIME								1.000	0.045	-0.144**
AC									1.000	-0.051
SBP										1.000

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

การวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างทุนทางปัญญา (IC) และความสามารถทำกำไร (Profitability) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า ความสามารถทำกำไร (Profitability) มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพสินทรัพย์ลงทุน (CEE) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 (Sig. < 0.01) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.585 มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวก หมายความว่า ประสิทธิภาพสินทรัพย์ลงทุน (CEE) เพิ่มขึ้น ความสามารถทำกำไร (Profitability) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation Analysis) ตามสมมติฐานการวิจัยที่ 2

R	HCE	SCE	RCE	CEE	MVAIC	Leverage
Profit	0.028	0.024	-0.022	0.585**	-0.014	-0.009
HCE	1.000	0.007	0.222**	0.051	0.286**	0.060
SCE		1.000	0.003	0.044	0.203**	-0.033
RCE			1.000	-0.048	0.977**	0.086*
CEE				1.000	-0.033	-0.267**
MVAIC					1.000	0.081*
Leverage						1.000

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาความรับผิดชอบต่อด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาล (ESG) ที่ส่งผลต่อทุนทางปัญญาของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ พบว่า

ความรับผิดชอบต่อด้านการกำกับดูแลกิจการ (CGR) ส่งผลต่อทุนทางปัญญา (IC) ในทิศทางตรงกันข้ามอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ คะแนนการกำกับดูแลกิจการเพิ่มขึ้น ทุนทางปัญญามีแนวโน้มที่จะลดลง หรือแม้กระทั่งหากคะแนนการกำกับดูแลกิจการที่ลดลง ทุนทางปัญญามีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในกรณีที่ระดับการกำกับดูแลกิจการอย่างเข้มแข็ง ทำให้ผลการดำเนินงานของกิจการมีเติบโต ดังนั้นปัจจัยด้านทุนทางปัญญาในด้านต่างๆ จึงอาจลดลงได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ ภาววรรณ ศุนาลัย (2565) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการกับความเสี่ยงจากความล้มเหลวทางการเงิน ผ่านทุนทางปัญญาของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลการศึกษา พบว่า คะแนนการกำกับดูแลกิจการ เมื่อพิจารณาทางอ้อม พบว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามผ่านองค์ประกอบของทุนทางปัญญาในส่วนของบริษัทหลักทรัพย์ลงทุนอย่างมีนัยสำคัญ แต่ไม่สอดคล้องกับ พรลักษณ์ พลเดช (2563) ที่ศึกษาการกำกับดูแลกิจการ ทุนทางปัญญาและผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลการศึกษา พบว่า คะแนนการกำกับดูแลกิจการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทุนทางปัญญาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ คะแนนการกำกับดูแลกิจการจะทำให้ทุนทางปัญญาเพิ่มขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้ ยังพบว่าการมีรายชื่อในหุ้นยั่งยืน (THSI) ไม่ส่งผลต่อทุนทางปัญญา (IC) อย่างมีนัยสำคัญซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ อุบลวรรณ ขุนทอง โสวัตรธนา ธารา และ ชาคริต บุตรบำรุง (2565) ที่ศึกษาอิทธิพลของความรับผิดชอบต่อด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาลกับผลการดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า บริษัทที่ได้รับคัดเลือกให้มีรายชื่ออยู่ในกลุ่มดัชนีความยั่งยืนดาวโจนส์ (DJSI) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับผลการดำเนินงานในภาพรวมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากการดำเนินงานขององค์การธุรกิจที่ถึงแม้ไม่ได้มีรายชื่ออยู่ในกลุ่มหุ้นยั่งยืน แต่ในทุกธุรกิจก็มีความพยายามในการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างทุนทางปัญญาของธุรกิจในรูปแบบต่าง ๆ ดังนั้น จึงทำให้ผลการทดสอบมีความแตกต่างกัน ซึ่งอาจต้องทำการศึกษาเพิ่มเติมในบริบทขององค์การธุรกิจที่แตกต่างกันออกไปอีกด้วย

นอกจากนี้ พบว่าการได้รับรางวัลรายงานความยั่งยืนจากการเปิดเผยข้อมูลด้าน ESG (CSR) การจัดอันดับ ESG100 (ESG) ขนาดคณะกรรมการบริษัท (BSIZE) สัดส่วนคณะกรรมการอิสระ (IND) สัดส่วนการเข้าประชุม (TIME) และ ขนาดคณะกรรมการตรวจสอบ (AC) ไม่ส่งผลต่อทุนทางปัญญา (IC) อย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้ กล่าวได้ว่า อาจเกิดจากปัจจัยดังกล่าวเป็นการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการของธุรกิจ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของตนให้มากที่สุด โดยมุ่งสร้างการเติบโตให้กับธุรกิจอย่างยั่งยืน ดังนั้น ในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการภายในของธุรกิจ จึงไม่ส่งผลต่อปัจจัยด้านทุนทางปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ทิพญา บุตรกะวี และภัทรพร พงศาปรมัตต์ (2564) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายงานความยั่งยืนกับมูลค่ากิจการ ผลการศึกษา พบว่า รางวัลความยั่งยืนไม่มีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และผลการศึกษาของ อุบลวรรณ ขุนทอง โสวัตรธนา ธารา และ ชาคริต บุตรบำรุง (2565) ที่ศึกษาอิทธิพล

ของความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาลกับผลการดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลการศึกษา พบว่า การได้รับการจัดอันดับใน ESG (ESG) ไม่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานในภาพรวมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ศึกษาทุนทางปัญญาที่ส่งผลต่อความสามารถทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ พบว่า ประสิทธิภาพทุนมนุษย์ (HCE) ไม่ส่งผลต่อความสามารถทำกำไร (Profitability) อย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้อาจเนื่องจากความสำเร็จของการทำกำไรของธุรกิจ อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินการอย่างเป็นระบบภายในองค์กร ทั้งนี้ หากในองค์กรมีบุคคลากรที่มีความรู้ความสามารถ แต่อาจขาดการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ พิจารณาการบริหารงานอย่างเป็นระบบ และขาดข้อมูลสารสนเทศที่รอบด้าน อาจทำให้ระดับความสามารถในการทำกำไรลดลงได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ธนวรรณ เจริญทิพย์ (2561) ศึกษาผลของทุนทางปัญญา (Intellectual Capital) ต่อการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลการศึกษา พบว่า ประสิทธิภาพทุนมนุษย์ (HCE) ไม่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่สอดคล้องกับ Md. Sohel Rana และ Syed Zabid Hossain (2023) ศึกษาทุนทางปัญญา ผลการดำเนินงานของบริษัท และการเติบโตที่ยั่งยืน: การศึกษาเกี่ยวกับบริษัทที่ไม่ใช่สถาบันการเงินที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในบังกลาเทศ ผลการศึกษา พบว่า ประสิทธิภาพทุนมนุษย์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้หากพิจารณาประสิทธิภาพทุนโครงสร้าง (SCE) และ ประสิทธิภาพทุนเชิงความสัมพันธ์ (RCE) ยังพบว่าไม่ส่งผลต่อความสามารถทำกำไร (Profitability) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา Rana & Hossain (2023) ศึกษาทุนทางปัญญา ผลการดำเนินงานของบริษัท และการเติบโตที่ยั่งยืน: การศึกษาเกี่ยวกับบริษัทที่ไม่ใช่สถาบันการเงินที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในบังกลาเทศ ผลการศึกษา พบว่า ประสิทธิภาพทุนโครงสร้างไม่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีเฉพาะด้านประสิทธิภาพสินทรัพย์ลงทุน (CEE) และด้าน โครงสร้างเงินทุน (Leverage) ที่ส่งผลต่อความสามารถทำกำไร (Profitability) ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญ นั่นคือหมายถึงหากประสิทธิภาพสินทรัพย์การลงทุนเพิ่มขึ้น มีโครงสร้างเงินทุนที่เข้มแข็งมากขึ้น ทำให้ความสามารถทำกำไรเพิ่มขึ้นตามไปด้วย สอดคล้องกับ กชมน วิมลอนุพงษ์ (2564) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางปัญญา โอกาสในการเติบโตและผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลการศึกษา พบว่า ประสิทธิภาพสินทรัพย์ลงทุน (CEE) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับ Md. Sohel Rana และ Syed Zabid Hossain (2023) ศึกษาทุนทางปัญญา ผลการดำเนินงานของบริษัท และการเติบโตที่ยั่งยืน: การศึกษาเกี่ยวกับบริษัทที่ไม่ใช่สถาบันการเงินที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในบังกลาเทศ ผลการศึกษา พบว่า ประสิทธิภาพสินทรัพย์ลงทุนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุป

จากผลการวิจัยเรื่องการศึกษาความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม ทรัพยากร และทุนทางปัญญา ส่งผลต่อความสามารถทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เมื่อทดสอบสมมติฐานพบว่า ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม ทรัพยากร (ESG) ส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อทุนทางปัญญา (IC) ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ตัวแปรที่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ คะแนนการกำกับดูแลกิจการ (CGR) สัดส่วนผู้ถือหุ้นรายใหญ่ (SBP) มีอิทธิพลระหว่างกันในทิศทางตรงกันข้าม กล่าวคือ คะแนนการกำกับดูแลกิจการเพิ่มขึ้น และสัดส่วนผู้ถือหุ้นรายใหญ่เพิ่มขึ้น ทุนทางปัญญามีแนวโน้มที่ลดลง ในขณะที่สัดส่วนคณะกรรมการอิสระ (IND) มีอิทธิพลในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ สัดส่วนคณะกรรมการอิสระเพิ่มขึ้น ทุนทางปัญญามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามไปด้วย และเมื่อทดสอบสมมติฐาน ทุนทางปัญญา (IC) ส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อความสามารถทำกำไร (Profitability) พบว่า ส่งผลต่อกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ในส่วนของประสิทธิภาพสินทรัพย์ลงทุน (CEE) และโครงสร้างเงินทุน (Leverage) มีอิทธิพลระหว่างกันในทิศทางเดียวกัน ตัวแปรที่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ สินทรัพย์ในการลงทุน และการจัดหาแหล่งเงินทุน มีโอกาสให้บริษัทเกิดความสามารถทำกำไรเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

การนำผลการศึกษารั้ครั้งนี้ ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับหน่วยงาน เพื่อแสดงถึงแนวทางการแสดงความรับผิดชอบต่อองค์กรในมิติต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำกำไรขององค์กรให้มากขึ้น องค์กรจักได้ศึกษาสถานการณ์ในปัจจุบัน จากสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร รวมถึงศึกษาถึงบริบทขององค์กร เพื่อนำมาประกอบการวางแผนดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อองค์กรที่มีต่อสังคม สิ่งแวดล้อม หรือ มิติต่าง ๆ ให้สอดคล้องกัน หากองค์กรยังไม่มีแผนศึกษาบริบทในภาพรวมในปัจจุบันก่อน อาจส่งผลต่อการวางแผนการดำเนินงานที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมในมิติต่าง ๆ และยังทำให้องค์กรสามารถวางแผนการใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่า เกิดประโยชน์สูงสุดอีกด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาโดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิเป็นรายปี อาจทำให้ไม่สามารถเห็นผลกระทบที่เกิดขึ้นกับทุนทางปัญญา และความสามารถทำกำไรได้อย่างชัดเจนมากขึ้น ดังนั้น ในการศึกษารั้ต่อไป อาจเลือกใช้ข้อมูลเป็นรายไตรมาสเพื่อให้การวิเคราะห์ผลการศึกษามีความชัดเจนและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กชมน วิมลอนุพงษ์. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางปัญญา โอกาสในการเติบโต และผลดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- กิตติมา ทางนะที, พร้อมพร ภูวดิน, สุมาลี เอกพล และ คุณากร ไวยวุฒิ. (2565). ทูทางปัญญากับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารวิชาการบริหารธุรกิจสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย*, 11(2), 105-118.
- จารุวรรณ เอกสะพัง. (2562). *การวิเคราะห์อิทธิพลโครงสร้างผู้ถือหุ้นต่อมูลค่าข้อมูลทางบัญชีโดยส่งผ่านทูทางปัญญา : หลักฐานเชิงประจักษ์บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์บัญชีปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2562). *Corporate Governance Report (CGR)*. ค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2566, จาก <https://www.setsustainability.com/page/cgr-corporate-governance-report>.
- ทิพญา บุตรกะวี และ ภัทรพร พงศาปรมัตต์. (2564). *ความสัมพันธ์ระหว่างรายงานความยั่งยืนกับมูลค่ากิจการ. โครงการนำเสนอผลงานวิชาการระดับชาติ ประจำปี พ.ศ. 2564, วันที่ 1 เมษายน 2564.*
- ธนวรรณ เจริญทิพย์. (2561). *ผลของทูทางปัญญา (Intellectual Capital) ต่อการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย* (การค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นารินทิพย์ ท่องสายชล. (2565). *ESG การลงทุนในโลกยุคใหม่*. ค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2566, จาก <https://setinvestnow.com/th/knowledge/article/165-tsi-invest-in-esg-stocks-in-new-investmentera>
- ฝ่ายส่งเสริมธรรมาภิบาลและความยั่งยืน สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.). (2564). *มุมมองผู้ลงทุนต่อบทบาทกรรมการบริษัท ปัจจัยสำคัญสู่ความมั่นคงและยั่งยืนของกิจการ*. ค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2566, จาก <https://sec.or.th/TH/Template3/Articles/2564/110164.pdf>
- พรลักษณ์ พลเดช. (2563). *การกำกับดูแลกิจการ ทูทางปัญญาและผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- พิชญากัด เพชรสีสุก. (2565). *“ESG” แนวคิดความยั่งยืนที่องค์กรควรใช้เป็นเครื่องมือหรือแค่เทรนด์ตามกระแส*. ค้นเมื่อ 31 มีนาคม 2566, จาก <https://www.nia.or.th/ESG-sustainability-concepts-or-trends>
- ภัสสิริ ศรสงคราม. (2560). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบต่อด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาลขององค์กร (ESG) กับมูลค่ากิจการ (TOBIN'S Q) ในหมวดธุรกิจพลังงานที่จดทะเบียนอยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภาวรรณ สุนาลัย. (2565). *ความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการกับความเสี่ยงจากความล้มเหลวทางการเงิน ผ่านทูทางปัญญาของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สถาบันไทยพัฒน์. (2563). *ESG 100 Universe*. ค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2566, จาก <https://www.thaipat.org/2020/12/esg-100-universe.html>

- อุบลวรรณ ขุนทอง โสวัตรธนา ธารา และ ชาศริต บุตรบำรุง. (2565). อิทธิพลของความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาลกับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี. *วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, 9(1), 107-120.
- Karyani, E. and Perdiansyah, M.R.. (2022). ESG and intellectual capital efficiency: evidence from Asean emerging markets. *Journal Akuntansi dan Keuangan Indonesia*, 19(2), 167-187.
- Rana, S. and Hossain, S.Z. (2023). Intellectual, Firm Performance, and Sustainable Growth: A Study on DSE-Listed Nonfinancial Companies in Bangladesh. *MDPI, Basel, Switzerland*, 15, 7206.
- Muttakin, M.B., Khan, A. and Belal, A.R. (2015). Intellectual Capital disclosures and corporate governance: An empirical examination. *Advances in Accounting, incorporating Advances in International Accounting*, 31(2), 219-227.